Stockholms universitet

2025-02-17

Studiehandledning

Hälsoarbetetsetik (7,5 hp)

PE07GN

Vårtermin 2025

Kursansvarig: Pelle Pelters

Institutionen för pedagogik och didaktik

Stockholms universitet
Institutionen för pedagogik och didaktik
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Frescativägen 54
www.edu.su.se

Telefon: 08-16 20 00 (vxl)

Inledning

Välkommen till kursen i hälsoarbetets etik!

Kursen behandlar olika etiska teorier och begrepp med relevans för fältet pedagogik och folkhälsa och bygger på ett kritiskt förhållningssätt som grund för etiska bedömningar. Hälsopedagogiska arbetssituationer belyses med fokus på att kunna identifiera, analysera och hantera etiska utmaningar utifrån de olika presenterade etiska teorierna och begreppen. Dessutom diskuteras och problematiseras olika etiska uppförandekoder som används inom hälsopedagogiskt arbete.

Vi kan lägga till att det sällan finns något klockrent sätt att hantera situationer på ett etiskt ansvarsfullt sätt. Med detta i åtanke kommer även vi att testa oss fram i kursen genom att problematisera, kritersera och diskutera tillsammans.

Vi ser fram emot denna resa med dig!
Pelle och Karin

Kontaktuppgifter

Vi som ser fram emot att jobba i kursen med er är Pelle och Karin. Vi nås bäst på mail eller genom meddelandefunktionen på Athena – tveka inte att höra av dig om du har frågor!

Pelle Pelters (kursansvarig): pelle.pelters@edu.su.se

Karin Gunnarssson: karin.gunnarsson@edu.su.se

Universitetskonto och Athena

All viktig information finns på kurssidan på lärplattformen Athena. Det är därför viktigt att du som student skaffa dig tillgång till den. Ifall du har frågor ang. kursadminstrationen (t.ex. gällande Athena) kan du höra av dig till kursadministratören: therese.nicander@edu.su.se.

Förväntade studieresultat

För godkänt betyg på kursen ska studenten kunna:
- redogöra för olika etiska teorier och begrepp,
- identifiera, analysera och hantera etiska problemställningar inom det hälsopedagogiska fältet,
- kritiskt reflektera över hälsopedagogens etiska ställningstaganden, praktik och förhållningssätt.

Kursens upplägg och innehåll

Etik är ett levande ämne. Det börjar i regel med en förundran och frågor och kan i bästa fall leda till medvetenhet och välfunderade sätt att tänka kring och hantera ambivalenta situationer och ämnen. Hur detta kan göras är fokus för kursen ”Hälsoarbetets etik”. Dessutom anser vi att ett kritiskt förhållningssätt utgör grunden för etiska bedömningar. Etik, kritik och pedagogik är nära sammanflätade och det ska vi också belysa i kursen.
Tungvikten i undervisningen ligger därför på seminarierna som kräver att du läser tillhörande litteratur i förväg och förbereder dig individuell men även ett par gånger i grupp inför seminarierna. Föreläsningarna har däremot mer en kompletterande funktion, både de på plats och de inspelade impulsreferaten på Athena. Av praktiska skäl äger en del kursmoment rum på campus medan några få andra hålls på Zoom – kolla så att du alltid vet vart du ska! Som vanligt är det schemat i TimeEdit som gäller ifall det dyker upp motsägelsefull information.

Obligatorisk närvaro, komplettering och uppsamlingsseminariet

Närvaro på kursens fem seminarier är obligatoriskt. Frånvaro kompletteras vid ett gemensamt uppsamlingsseminarium på sista kursdagen. För varje seminarium finns föreberedande uppgiften som du ska göra även i kompletterande syfte (dvs. **komplettering = svar på seminarieförberedande**

frågor). Resultatet av denna förberedelse är det som du ska presentera på uppsamlingsseminariet. Om du behöver komplettera men inte kan vara med på uppsamlingsseminariet kontakta kursansvarig!

Kursens upplägg i tabellarisk översikt:

*betyder: obligatorisk närvaro på seminarierna, behöver kompletteras vid uppsamlingsseminarium ifall ett eller flera seminarium missades.

Vecka (för dag + klockslag se TimeEdit)	Kursmoment	Individuell Examinationsdel	Gruppuppgift	Plats
V. 13	FL: Kursintroduktion + introduktion ämnet etik (Pelle)			Campus
	Workshop om möjliga etiska dilemma (Pelle)	definiera ditt etiska problem		Campus
V. 14		Få handledning/ feedback av lärarna om ditt dilemma (individuellt, 15 min per person)		Zoom
	FL kritiskt förhållningssätt (Karin)			Campus
	SE: kritiskt förhållningssätt* (Karin)		Presentera modell om sammanhang/samspel *etik – pedagogik – kritiskt förhållningssätt*	Campus
	Impulsreferat plikt- & dygdetik (Pelle)			Inspelad Athena
		Inlämning Presentation dilemma + Reflektion plikt- eller dygdetik		Athena
V. 15	SE: Autonomi* (Karin)			Campus
	Impulsreferat konsekvens- & diskursetik (Pelle)			Inspelad Athena
		Inlämning reflektion konsekvens- eller diskursetik		Athena
V. 16	SE: Ansvar* (Karin)			Campus
V. 17	SE: Etiska uppförandekoder* (Pelle)			Campus
	Impulsreferat feministisk vård- & närhetsetik (Pelle)			Inspelad Athena
		Inlämning reflektion		Athena

		feministisk vård- eller närhetsetik		
V. 18	SE: Forskningsetik* (Pelle)		Presentation valfritt kapitel ur Eklöf (2019) eller självvalt case	Campus
		Dra slutsats		Athena
	Uppsamlingsseminarium, kompletterande (Pelle)			Campus

Krav för att bli godkänd på kursen:

För att kunna bli godkänt på kursen behöver du göra följande:

- Vara med och aktiv på de obligatoriska seminarierna
- Engagera dig i din grupp och göra samt presentera tillsammans de 2 gruppuppgifterna
- Bli godkänt på samtliga delar av den löpande examinationen i 4 delar

Examination och betygsättning

Kursen examineras genom en individuell skriftlig hemtentamen där sjugradig betygsskala tillämpas. Kursens individuella examination skrivs löpande, med en deluppgift per kursvecka (förutom första kursveckan).

Uppgift

Beskriv en etiskt problematisk situation som kan bli aktuell i det hälsopedagogiska eller folkhälsovetenskapliga arbetet. **Tänk på att inte välja ett exempel som är fokuserat på sjukvård, även om kursboken är mycket inriktad på vården och omvårdande situationer!** Efter att ha valt en bra exempelsituation ska du reflektera kring hur du skulle kunna uppfatta och lösa problemet utifrån olika etiska teorier och uppförandekoder. Varje vecka (förutom kring påsk) ska du lämna in en reflektion utifrån andra etiska teorier eller texter.

Nedan finner du en uppställning av de olika deluppgifterna som du förväntas göra varje kursvecka:

- **Kursvecka 1:** definiera en etisk problemställning eller ett etiskt dilemma inom det hälsopedagogiska eller folkhälsovetenskapliga fältet (+ få feedback)

⇨ *Bestäm dig för en **konkret** hälsopedagogisk* eller folkhälsovetenskaplig *situation som verkar etiskt problematisk och beskriv situationen så att det går att resonera kring den utifrån olika sorters etiker.* Se dokumentet ”Checklista etiska problem” för mer information om vad som kännetecknar ett etiskt problem eller dilemma. Sedan ska du utgå från denna, dvs. samma konkreta situation i alla deltentor!

- **Kursvecka 2:** resonera kring ditt etiska problem genom att antingen använda pliktetik eller dygdetik (del 1)

⇨ *Välj en av etikerna, beskriv dess grundläggande kännetecken och använd den för att reflektera och problematisera kring ditt etiska problem (Vad är problemet med situationen enligt etiken? Hur bedömer du situationen utifrån etiken? Vad skulle kunna vara en lösning utifrån etiken)?*

- **Kursvecka 3:** resonera kring ditt etiska problem genom att antingen använda konsekvensetik eller diskursetik (del 2)

⇨ *Välj en av etikerna, beskriv dess grundläggande kännetecken och använd den för att reflektera och problematisera kring ditt etiska problem (Vad är problemet med situationen enligt etiken? Hur bedömer du situationen utifrån etiken? Vad skulle kunna vara en lösning utifrån etiken)?*

- **Kursvecka 4:** ingen inlämning (påsk)
- **Kursvecka 5:** resonera kring ditt etiska problem genom att antingen använda feministisk vårdetik eller närhetsetik (del 3)

⇨ *Välj en av etikerna, beskriv dess grundläggande kännetecken och använd den för att reflektera och problematisera kring ditt etiska problem (Vad är problemet med situationen enligt etiken? Hur bedömer du situationen utifrån etiken? Vad skulle kunna vara en lösning utifrån etiken)?*

- **Kursvecka 6:** avsluta med att dra en slutsats, med bas i allt du hittills har skrivit. (del 4)

⇨ Du ska här kritiskt granska dina resonemang hittills, dvs. presentera vilka för- och nackdelar 'dina' olika etikerna (de som du har hittills har valt) erbjuder med tanke på 'ditt' etiska problem och hur du troligen i slutändan skulle hantera problemet, baserad på dina tidigare resonemang och veckans aktuella slutsatser.

Varje vecka (med undantaget för vecka 1) ska du lämna in din text på Athena. **Skriv texten fortlöpande i samma dokument.** Tänk på att **även litteraturlistan ska finans med** och uppdateras allt eftersom du använder flera källor.

Omfång:

Vecka 1 ska du beskriva problemet för dig själv, denna vecka krävs ingen inlämning. Du får även en handledningstid med en av lärarna för att beskriva problemet som du har kommit fram till och för at få lite guidning kring dess lämplighet som underlag för examinationen. Detta konkreta etiska problem ska du sedan utgå ifrån i alla deltentor.
Vecka 2 ska du först beskriva ditt etiska problem på ungefär 1 sida (Times New Roman, 12 pt, 1 sida, motsvarar ungefär 500-550 ord) och sedan lägga till 1-1,5 sidor reflekterande text (max 850 ord) utifrån din valda etik.
Veckorna 3 + 5 ska du skriva ungefär 1-1,5 sidor reflekterande text (Times New Roman, 12 pt, max 850 ord) per vecka utifrån din valda etik eller uppförandekod.
Vecka 6 ska du också skriva ungefär 1-1,5 sidor reflekterande text (Times New Roman, 12 pt, max 850 ord), men denna gång som en slutsats (se ovan).

Litteratur som skall användas i uppgiften är:

- Sandman, L. & Sofia Kjellström (2024). *Etikboken: Etik för vårdande yrken.* Lund: Studentlitteratur.
- Svensson & Styhre, A. (2021) *Kritiskt tänkande*. Studentlitteratur.
- Liss, P.-E. (2001). Den goda avsiktens gränser - Etiska konflikter i hälsofrämjande verksamhet. I L. Svensson, E. Svederberg & T. Kindeberg (Red.), Pedagogik i hälsofrämjande arbete (s. 97-122). Lund: Studentlitteratur, 2001. (pdf på Athena)

All obligatorisk litteratur måste inte refereras i samtliga delinlämningar men dessa 3 källor måste dyka upp nånstans i de olika delinlämningar. Annan kurslitteratur får gärna användas.

Bedömning och betygskriterier

Bedömning

Varje deluppgift (varje text som skrivs) bedöms med ett poängvärde. Spektret för poängvärden är 0-4 poäng. Följande gränser gäller:

- 2 poäng ≈ godkänd (behöver nås minst)
- 4 poäng ≈ väl godkänd (max antal poäng)

För varje deluppgift som lämnas in kommer lärarna skriver en kort kommentar till varje student. I de fall att det krävs komplettering (vid 0/1 poäng) skrivs en mer utförlig kommentar med vad som behöver förbättras för att få godkänt.

För att bli godkänd på hela examinationen måste studenten åtminstone har fått minst 2 poäng (= blivit godkänd) på samtliga deltentor. Ett slutbetyg på hela examinationen sätts när alla delar är genomförda och studenterna därmed har fått poäng på samtliga delinlämningar. Examinationens

slutbetyg räknas ihop utifrån det totala poängvärde, dvs. alla poäng som studenten har fått för deltentorna, enligt följande skala:

- A: 16 poäng
- B: 14/15 poäng
- C: 12/13 poäng
- D: 10/11 poäng
- E: 8/9 poäng
- Fx: 5-7 poäng
- F: 0-5 poäng

Slutbetyg på examinationen är samtidigt betyget som studenten får på kursen.

Ifall studenten inte får godkänt i första inlämningsrunda (den under kursens gång), dvs. när det finns kompletteringskrav (0 poäng) på en eller flera av deltentorna har studenten fortfarande alla chanser att få hela (godkända) betygsskalan A-E som slutbetyg för alla deltentor tillsammans (4 deltentor = en heltenta som bedöms på skalan A-F) när en godkännbar text har väl lämnats. Om det finns kompletteringskrav gäller alltså INTE att studenten kan få maximalt betyget E.

Omtentamen

Omtentamen kommer inte ske löpande utan **samlade vid kursens slut**. Har studenten vid kursens slut inte fått godkänd på **1 eller 2 av deltentorna får studenten Fx** som slutbetyg i första omgång och möjlighet till komplettering inom fem arbetsdagar för att uppnå godkänt betyg.
Bearbetningsperioden på 5 arbetsdagar för Fx-kompletteringar börjar så fort resultatet för den sista deluppgiften har meddelats (deadline för kompletteringen meddelas då). Bedömande lärare informerar dessutom om vilka kompletteringar som krävs. Detta sker dock löpande under kursens gång, dvs. studenten får gå tillbaka till de deluppgifterna som inte har blivit godkända för att ta till sig krav på ändringar och kompletteringar.
Har studenten inte fått godkänd på **fler än 2 deltentor sätts betyget F** i första omgång. Då gäller datumen för omtentamen som är upplagt på Athena (under examinationer och gruppuppgifter) och TimeEdit.

Betygskriterier

Betygsättning sker enligt sjugradig målrelaterad betygsskala (A-F):

A Texten ger prov på att studenten kan identifiera, kritiskt granska och reflektera, analysera samt hantera etiska problemställningar inom det hälsopedagogiska fältet utifrån olika etiska teorier och begrepp på ett utmärkt sätt. Redogörelser och diskussioner genomförs med stor säkerhet och självständighet och ger en insiktsfull och nyanserad bild av hur en etiskt problematisk hälsopedagogisk situationen kan uppfattas och lösas problemet med grund i olika etiska teorier och dokument. Texten präglas genomgående av mycket tydliga resonemang och den anknyter till stora delar av den anvisade kurslitteraturen på ett vedertaget sätt utan formella brister.

B Uppgiftslösningen håller högre kvalitet än vad som krävs för C men når inte upp till vad som krävs för A.

C Texten ger prov på att studenten kan identifiera, kritiskt granska och reflektera, analysera samt hantera etiska problemställningar inom det hälsopedagogiska fältet utifrån olika etiska teorier och begrepp på ett bra sätt. Redogörelser och diskussioner är innehållsrika och präglas av tydliga resonemang. Texten är väldisponerad och anknyter till stora delar av den anvisade kurslitteraturen på ett vedertaget sätt utan formella brister.

D Uppgiftslösningen håller högre kvalitet än vad som krävs för E men når inte upp till vad som krävs för C.

E Texten ger prov på att studenten kan identifiera, kritiskt granska och reflektera, analysera samt hantera etiska problemställningar inom det hälsopedagogiska fältet utifrån olika etiska teorier och begrepp på ett tillräckligt sätt. Redogörelser och diskussioner presenteras på ett grundläggande och huvudsakligen korrekt sätt. Texten anknyter till kurslitteraturen, har en röd tråd i framställningen och refererar till källor på ett tillfredsställande sätt.

Fx Examinationsuppgiften motsvarar inte kriterierna för godkänt betyg och behöver smärre kompletteringar för att kunna godkännas.

F Examinationsuppgiften är inte besvarad på ett tillfredställande sätt.

Utöver angivna kriterier ingår i bedömningen för godkänt betyg att skriva utifrån vedertagna pedagogiska krav på akribi och att hålla sig inom det sidantal som anges i uppgiften. I betygsättningen vägs in hur examinationsuppgiften visar att studenten har tillgodogjort sig kurslitteraturen som helhet.

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, sk. självplagiat. Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enstaka meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om du använder andras text så att du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat vidtas mot student som:

- med otillåtna hjälpmedel (som t.ex. chatGTP eller liknande AI/robot) eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
- stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor.

Kursvärdering

Kursen utvärderas genom en digital enkät som blir tillgänglig vid kursens slut.

Kurslitteratur

Kursens baslitteratur

Sandman, L. & Sofia Kjellström (2024). *Etikboken: Etik för vårdande yrken.* Lund: Studentlitteratur.

Svensson & Styhre, A. (2021) *Kritiskt tänkande*. Studentlitteratur.

Liss, P.-E. (2001). Den goda avsiktens gränser - Etiska konflikter i hälsofrämjande verksamhet. I L. Svensson, E. Svederberg & T. Kindeberg (Red.), Pedagogik i hälsofrämjande arbete (s. 97-122). Lund: Studentlitteratur, 2001. (pdf på Athena)

Tematisk kurslitteratur (pdf på Athena eller webb-resurser)

Ansvar

Guttman, N., & Ressler, W. H. (2001). On being responsible: Ethical issues in appeals to personal responsibility in health campaigns. *Journal of Health Communication 6*, 117–136.

Autonomi

Sugden, R. (2009) On Nudging: A Review of Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth and Happiness by Richard H. Thaler and Cass R. Sunstein. *International Journal of the Economics of Business, 16*(3), 365–373.

Twomey, M. (2015) Why Worry about Autonomy? *Ethics and Social Welfare, 9*(3), 255-268.

Etiska uppförandekoder

Uppförandekoder gällande health education, public health, health promotion (webb resurser):

- World Health Organiation(WHO) - Health education: theoretical concepts, effective strategies and core competencies: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/119953/EMRPUB_2012_EN_1362.pdf?sequence=1&isAllowed=y (sid. 52; 72-75)
- American Pubic Health Association (APHA) - Public Health Code of Ethics: https://www.apha.org/-/media/files/pdf/membergroups/ethics/code_of_ethics.ashx
- Pharmacy Board of Australia - Code of conduct for registered health practitioners: https://www.ahpra.gov.au/Resources/Code-of-conduct/Shared-Code-of-conduct.aspx

Forskningsetik

- Eklöf, Motzi (red.) (2019) Medicinska moraler och skandaler. Vetenskapens (etiska) gränser. Stockholm: Carlssons bokförlag (valfri kapitel).
- Alternativt får ett självvalt case användas, som baseras på självfunna vetenskapliga referenser. Förutsättningen är att minst 1 vetenskaplig artikel, kapitel eller liknande ligger till grund för redovisningen.

Stöd i dina studier

Vid Stockholms universitet finns också möjlighet att, utöver den ordinarie undervisningen, få extra stöd i sina studier.

Studie-och språkverkstaden

Vid Studie-och språkverkstaden på Stockholms universitet kan du bl. a få hjälp med studieteknik och akademiskt skrivande. Studie-och språkverkstaden erbjuder både föreläsningar, seminarier och personlig handledning. Information om tjänster och kontaktuppgifter hittar du via följande adress https://www.su.se/utbildning/studera-vid-universitetet/studie-och-spr%C3%A5kverkstaden

Studera med funktionsnedsättning

Om du har en dokumenterad funktionsnedsättning, t.ex. dyslexi, har du möjlighet att få särskilt pedagogiskt stöd. Exempel på stödinsatser kan vara anteckningshjälp, talböcker, förlängd tentamenstid eller teckenspråkstolkning. Du ansöker om särskilt pedagogiskt stöd hos Studentstöd på Stockholms universitet
https://www.su.se/utbildning/studera-vid-universitetet/studera-med-funktionsneds%C3%A4ttning

Därefter kan det utfärdas ett intyg som gäller för studier på universitetet.

Det är ditt ansvar som student att innan kursen börjar kontakta studievägledarna vid Institutionen för pedagogik och didaktik på e-post adressen studievagledare@edu.su.se. Studievägledare kommer i sin tur att kontakta kursansvarig om vilket stöd du behöver.